

7. Meglevő gépet hasznosít korszerű munkamódszerrel. Olyan feladatot old meg, amit csak új kötélpályás szállítóberendezéssel lehetne megoldani, mivel ezen berendezéseket a nyugati országok gyártják, valuta takarítható meg vele.

A Zempléni hegységben, elsősorban a „sapkák“ eltávolítása során, igen jó eredménnyel használjuk ezt a kötélदारus szállítóberendezést. Munkája sok közelítési problémát old meg és sok tanulsággal jár valamennyiünk számára.

Az erdőrendezési felügyelők és az üzemtervszerinti gazdálkodás

JAKÓTS LÁSZLÓ erdőmérnök, OEF

Az *Erdő* 1955. évi 6. számában beszámoltam az erdőrendezési felügyelői szervezet létesítéséről, valamint az első idők tapasztalatairól. Azóta eltelt három év, és az erdőrendezési felügyelők személyében, valamint munkakörében beállott változások szükségessé teszik, hogy az elmúlt években elvégzett feladatokra visszapillantva megállapítsuk, volt-e gyakorlati haszna munkájuknak és érdemes-e ezt a szervezetet továbbra is fenntartani.

A szervezet feladata felállításának első pillanatától kezdve mindig is az *erdőgazdaságok gazdálkodásának távlati tervek szerinti irányítása, illetőleg a gazdálkodás minden ágazatában a tér és időbeli rendnek a biztosítása volt*. Ettől a céltől eltérnünk nem szabad, ha ezt a célt elvetjük és az erdőrendezési felügyelőket, mint a főigazgatóságok az erdőgazdaságoknál lévő közvetlen exponenseit különféle egyéb adminisztratív teendőkkel halmozzuk el, a szervezet fenntartásának semmi létjogosultsága nincs.

E felismerés ellenére az elmúlt években a felügyelők munkaidejének nagy részét a területrendezési munkakör ellátása vette igénybe és főfeladatuk jelentős mértékben háttérbe szorult. Tagadhatatlan, hogy a területrendezés terén sok eredményt érték el, mert a szokványos napi területrendezési ügyek elintézésén kívül sikerült az átszervezések következtében rendezetlenné vált, illetőleg elkallódott okmány és térképanyagot rendezniök, illetőleg pótolniök. Azonban az e téren kítűzött célt, — az erdőgazdaságok területállományának végleges tisztázását és rögzítését, — csak részben érték és csak részben is érhették el. Ennek oka egyrészt a még mindig igen gyakori területfluktuációban, másrészt a területek rendezésére hivatott tagosítási eljárásoknál közismerten elkövetett hibákban, továbbá a földnyilvántartások igen sokszor helytelen adataiban, valamint a kataszter rendezetlenségében keresendő. Végleges eredmények e téren csakis a már megkezdett kataszteri rendezéstől és a törvényesség szigorú betartásával végrehajtott tagosításoktól várhatók. Erdőgazdasági viszonylatban a tagosítások több községben már elkerülhetlenné váltak, mivel az állami erdők jelentős területen a magántulajdonosok erdőcskéivel vannak összekeverve és ennek következtében a megfelelő erdőgazdálkodás lehetetlen. Az 1956. évben végrehajtott szentgáli és monosbéli tagosításoknál bebizonyosodott, hogy erdőtagosítási eljárásunk könnyen végrehajtható, igazságos és az összes érdekeltnek lehetővé teszi a tervszerű erdőgazdálkodást. Ezért, amint a törvényes lehetőség meglesz, a tagosításra szoruló erdőkben a rendezést végre kell hajtani.

Ennyit nagy vonásokban a területrendezésről.

A tervszerű gazdálkodás irányítása kétféle feladatot rótt a felügyelőkre, egyrészt pontosan számba kellett venniök a gazdálkodás eredményeit, másrészt az üzemtervek alapján adatokat kellett szolgáltatniök az éves tervekhez.

A gazdálkodás adatainak számbavétele érdekében helyszíni bejárásokkal ellenőrizve összeírták az első öt éves terv ideje alatt végzett erdősítéseket. Az összeírásból megállapítást nyert, hogy 1 ha sikeres erdősítéshez az erdőgazdaságoknak 2,44 ha erdősítési és pótlási munkát kellett elvégezni. Ez a szám feltétlenül a munka megjavítását sürgeti.

Ugyancsak a gazdálkodás adatainak számbavétele érdekében kellett elkészíteni a lejárt érvényű üzemtervek fahasználati mérlegeit is, de ez a munka egyben a jövő tervezések lehetővé tételére is szolgált, mivel üzemtervekkel való ellátottságunkban a három év alatt nagy változások következtek be. 1955. év nyarán a vágástervék összeállításához 106 000 ha 10 évre érvényes üzemtervünk volt, de érvényben volt még 600 000 ha öt évre szóló üzemtervünk is. Jelenleg 544 000 ha 10 évre érvényes üzemtervünk van, de az öt évre érvényes üzemtervek időközben teljes egészükben érvényüket veszítették. Mivel az erdőrendezősek létszámának jelentősebb emelésére nincs mód, a lejárt érvényű üzemterveknek gyorsabb ütemben való megújítása sem lehetséges. Ezek szerint számolnunk kellett avval, hogy az erdők egy igen jelentős részéről az elkövetkező években csak lejárt érvényű üzemtervekkel fogunk rendelkezni. Ezek az üzemtervek pedig csakis akkor alkalmasak az új előírások elkészítésére, ha az elmúlt időszak termeléseit számba vesszük, azok alapján mérleget készítünk és a vágásérettségi, valamint a korosztály viszonyok alapján számítjuk ki az üzemtervek elkészültéig évente kitermelhető fatömeget.

Mindez meg is történt. A munka keretében 1154 község 467 000 ha (összerdeink 40%-a) lejárt érvényű üzemtervének fatermelési mérlege, illetve zárójegyzőkönyve készült el és ugyanezek az üzemtervek jelentős mértékben alkalmassá váltak a további tervezésekhez.

A zárójegyzőkönyvek főösszesítőjének végadatait az alábbiakban ismertetem:

Tisztítások:	Tervezet	5 évre	71 112 ha	177 872 m ³
	Végrehajtás	5 évre	69 923 ha	244 591 m ³
	Előírás a következő	5 évre	—	148 735 m ³
Gyérítések:	Tervezet	5 évre	162 554 ha	1 362 861 m ³
	Végrehajtás	5 évre	147 276 ha	1 696 389 m ³
	Előírás a következő	5 évre	—	1 319 295 m ³
Véghasználat:	Tervezet	5 évre	24 151 ha	4 711 572 m ³
	Végrehajtás	5 évre	21 511 ha	4 050 105 m ³
	Előírás a következő	5 évre	—	4 679 100 m ³

Ezekből az adatokból látjuk, hogy:

A 467 000 ha területen annak ellenére, hogy erdőgazdaságaink a gyérítések és tisztítások területi előírásait nem teljesítették, az előírtnál több fatömeget termeltek ki. Ez a munkálatok szakszerű végrehajtását feltételezve azt jelenti, hogy a lejárt érvényű üzemtervek előhasználati fatömeg előírásai alacsonyok voltak. Az előírások alacsonyágát bizonyítja a terepi ellenőrzések során megállapítást nyert az a tény is, hogy egyes erdőrészteteknek csak bizonyos hányadán történt meg a tisztítások, illetve gyérítések végrehajtása, mivel az üzemtervben alacsonyan előírt és az erdőgazdaság által hibásan becsült előhasználati fatömegek a kisebb területhányadról is kitermelést nyertek. A tisztítások és gyérítésekben való elmaradottság, ezek szerint a valóságban a zárójegyzőkönyvek szerinti országos, 2%, illetőleg 9% átlagnál jóval magasabbra becsülhető.

Ennek a legtöbb erdőgazdaság is tudatában van, mert a tervezés alatt álló 1958/59. gazdasági évre az előző évihez képest tisztításból 10, gyérítésből 21%-kal többet tervez.

Annak érdekében, hogy a jövőben a tisztítások és gyérítések a megfelelő időben a szükséges mennyiségben végre legyenek hajtva, az erdőrendezősi felügyelőknek egyik fontos feladata lesz a tisztítások és gyérítések terepi ellenőrzése. Meg kell nézniek, hogy a munkát az összes besorolt erdőrésztetekben az erdőrésztel teljes területén elvégezték-e és, hogy annak minősége szakmailag megfelelő-e.

Teljesen megmagyarázhatatlan, hogy a zárójegyzőkönyvek következő évekre szóló előhasználati tervezete szinte érthetetlenül alacsony. Köztudomású, hogy az előhasználatokból az előírtnál kisebb területekről is jóval nagyobb fatömeg került ki, mint az üzemtervi előírás, így a következő évekre az eddiginél feltétlen magasabb előírás lett volna várható.

A véghasználatok terén 661 467 m³ megtakarítás mutatkozik az üzemtervi előírásokhoz képest, ami a fatömeg 14%-ának felel meg. Ez önmagában véve biztató szám

lenne, ha a megtakarítás a jó és még fejlődést mutató, értékes állományokban történt volna. A jelenlegi és a tervezés alatt álló gazdasági év véghasználatának statisztikai feldolgozása sajnos nem ezt mutatja. A legfőbb tanulság a jövőre nézve az, hogy a véghasználati besorolásoknál már nem elegendő a kitermelendő fatömeg, esetleg vágásterület nagyságát előírni, hanem külön-külön, fajajonként kell megállapítani a véghasználatlalt kitermelhető fatömeget. Ezen belül aztán a szükséges arányban kell a jó növekedésű és a rontott állományokat besorolni.

A zárójegyzőkönyvek véghasználati előírásai nagyjából megegyeznek az eddigi üzemtervi előírásokkal és mivel az erdőrendezési felügyelők az erdőgazdaságok szakembereivel együttműködve a következő időkre szóló tervezést nagy körültekintéssel végezték el, megállapítható, hogy az üzemtervekben eddig alkalmazott hozamszabályozási eljárások megfelelőek voltak és a tartamosságot biztosították. Az elkészült zárójegyzőkönyvek lehetővé teszik 467 000 ha területen az új üzemtervek elkészültéig is a tervszerű gazdálkodást.

A tervszerű gazdálkodás érdekében, a megfelelő távlati terveken kívül szükség van a gazdálkodás adatainak rendszeres feljegyzésére, hogy azokból évek múlva is megállapítható legyen az, ami a tervekből végrehajtásra került és amit még végre kell hajtani. Erre a célra az érvényes üzemtervekhez tartozó nyilvántartások, valamint a zárójegyzőkönyves és üzemterv nélküli erdők esetében vezetendő nyilvántartási lapok szolgálnak. *Mindezeknek rendszeres vezetését az OEF az erdőrendezési felügyelők munkakörének rendezésével lehetővé teszi, de ugyanakkor a legszigorúbban meg is követeli.*

Az erdősítések esetében az elvégzett munkák feljegyzése a sikerességnek, — illetve a teljesen befejezett erdősítések mennyiségének — megállapításához még nem ad elegendő alapot, ezért el kellett rendelni, hogy az erdőgazdaságok a befejezettnek nyilvánított erdősítéseket évente jegyzékbe foglalják és a jegyzéket az erdőrendezési felügyelőkkel a terepen felülvizsgáltassák. A Főigazgatóság a jövőben csak azokat az erdősítéseket fogadja el befejezettnek és fizet utánuk prémiumot, amelyeket az erdőrendezési felügyelők befejezettnek nyilvánítottak.

Az üzemtervszerinti gazdálkodás tervszerűségének mindenre kiterjedő elbírálása a gazdasági év végén készítendő mérlegből válik lehetővé. Ezt első ízben ez év őszén kell elkészíteni. A mérlegnek egyrészt tartalmaznia kell az erdőgazdaság évi fakitermelési és erdősítési tervszámait, másrészt a foganatosítás adatait. A mérleghez szövegi részt is kell készíteni, melyben az erdőrendezési felügyelő munkanemenként felsorolja a munkák minőségére vonatkozó észrevételeit.

Az előzőekben felsoroltam, hogy az erdőrendezési felügyelők milyen munkákat végeztek eddig és, hogy a jövőben milyen munkákra kell a hangsúlyt helyezniük. Ez a nagy felelősséggel járó munkakör sok adminisztratív munkával és terepi helyszíneléssel jár, ezért elkerülhetetlenné vált az erdőrendezési felügyelők munkaköréből a területrendezési ügyeknek az erdőgazdaságok dolgozóinak munkakörébe való visszaidása. Az átadás a legtöbb helyen már befejezést nyert, és az erdőrendezési felügyelők most már teljes munkaidejüket az üzemtervszerinti gazdálkodás irányítására fordíthatják.

Az elmúlt három év eredményei a gazdálkodás és az irányítás számára olyan jelentőségűek, hogy az erdőrendezési felügyelői szervezet további fenntartását szükségessé és indokoltá teszik, de egyben figyelmeztetnek arra is, hogy munkájuknak mindig csakis az eredeti célt, az erdőgazdaságok üzemtervszerű gazdálkodásának az irányítását szabad szolgálnia.

A bolgár Építészeti Minisztérium meghívására 18 tagú delegáció járt május elején *Bulgáriában*. A delegációban a papír-, bútór- és fűrészipari szakembereken kívül az Egyesület képviselőjében *Balsay László, Berta Ferenc, Molnár István, Ván László* és *Zelnik István* tagtársak vettek részt, akik 10 napig voltak a bolgár erdőgazdaságok vendégei. A tanulmányút résztvevői mintegy 2500 km-es autótúr során áttekintést nyertek a bolgár erdőgazdaság szervezete, problémái és elért eredményeiről. Bár a két ország erdőgazda-

sági viszonyai meglehetősen eltérőek, az érintkezés során hasznos eszmecsere alakult ki és megvetették alapját a jövőbeni szorosabb együttműködésnek.

A kiküldöttek a tanulmányúton megismerkedtek az új ipari létesítményekkel, vízi erőművekkel, s öntöző berendezésekkel, továbbá képet kaptak a mezőgazdaság átszervezéséről is.

A bolgár erdészeti szakemberek kisebb csoportja június folyamán adja vissza a látogatást.